

متن پرسش

سلام به استاد گرامی: حقیقتاً از کسانی نیستم که نسبت به متون دینی و کتاب‌های مذهبی حتی عرفانی و فلسفی غافل و ناآگاه باشم و نسبت به حضور در حوزه و دانشگاه بیگانه باشم. ولی احساس نوعی سرگردانی در خود احساس می‌کنم از آن جهت که اولاً: از کجا باید شروع کنم؟ و ثانیاً: به دنبال چه نتایجی باید باشم که در نزد خود احساس رضایت کنم و برای سایرین نیز مؤثر و مفید باشم؟

متن پاسخ

باسمه تعالی، سلام علیکم: نکته حساسی است و مکرراً رفقا از بنده در این مورد سؤال کرده‌اند و بنده نیز در این مورد فکر کرده‌ام. حاصل فکر و تحقیق‌های که در جمع‌بندی به آن رسیده‌ام را خدمت جنابعالی ارسال می‌کنم. امید است که مفید افتد. موفق باشید

بسمه تعالی

سلام علیکم: در مورد نسبتی که ما باید با تراث معنوی و معرفتی خود پیدا کنیم؛ عرض بنده آن است: با فرض این‌که هر یک از بزرگان ما، اعم از ابن عربی و جناب خواجه عبدالله انصاری و صدرالمتألهین که در میدان حضور تاریخی گذشته حاضر بوده‌اند و یا امثال جناب هایدگر که در میدان حضور تاریخی جهان مدرن حاضرند؛ هر کدام بر اساس مسائل تاریخی خود با حقیقت زمانه و تاریخی که در آن حاضر بوده‌اند، مسائلی داشته‌اند و مطابق آن مسائل، اندیشه خود را در آثارشان گزارش داده‌اند. حال ما در امروز تاریخ خود با توجه به مسائل خودمان به آن اندیشمندان رجوع می‌کنیم تا در تاریخ خود حاضر باشیم و در این راستا دینداری خود را، آری! دینداری خود را فهم و دنبال می‌کنیم. [۱] با توجه به این امر، بنده به‌خصوص در مورد ابن عربی به دنبال حاضرکردن تفکر آن عارف بزرگ در تاریخ خودمان، شرح «فصوص‌الحکم» را در آن کتاب و همراه با شروح صوتی آن به میان آوردم. [۲] با این نیت که نه بنا بر آن است که مخاطب ما در آن مباحث بخواهد استاد تدریس «فصوص‌الحکم» باشد و نه آن‌که بنا بر این باشد که در تاریخ دیروزین «فصوص‌الحکم» با جناب ابن عربی همراهی کند، بلکه قصد ما آن است که با فهم ابن عربی در این تاریخ در نسبتی که باید با دینداری خود نزد خود حاضر باشیم، به «فصوص‌الحکم» رجوع شود، از آن جهت که با نسلی روبه‌رو هستیم که به تعبیر قرآن: «وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ» (نور/۳۵) آماده است مطلب را بدون حواشی و شروح امثال قیصری بیابد و خود را در تاریخ

انقلاب اسلامی ادامه دهد. [۳]

در مورد نزدیکی به تفکر صدرالمتألهین گمان می‌شود در راستای حضور در مسائل زمانه خود نظر به کتاب «ده نکته در معرفت نفس» همراه با شرح صوتی آن و کتاب «خویشتن پنهان» و شرح «برهان صدیقین» و «حرکت جوهری» و کتاب «معاد، بازگشت به جدی‌ترین زندگی» همراه با شرح صوتی آن‌ها می‌تواند کارساز باشد. [۴]

در مورد نظر به تفکر های‌دگر و کمک‌گرفتن از تفکر ایشان نسبت به مسائل خودمان گمان می‌شود تأمل روی سه کتاب «انقلاب اسلامی، طلوع جهانی بین دو جهان» و «انقلاب اسلامی و چگونگی تحقق آینده دین‌داری ما» و «در راستای بنیان‌های حکمت حضور انقلاب اسلامی در جهانی بین دو جهان» تا حدّ زیادی کافی باشد مگر آن که کسی که بخواهد دانش‌آموخته فلسفه های‌دگر باشد که باید از کتاب «هستی و زمان» ایشان شروع کند. [۵]

[۱] - این غیر از آن است که مثلاً تصمیم گرفته باشیم با های‌دگر در فلسفه غرب و یا با ملاصدرا در فلسفه اسلامی، فیلسوفی کنیم.

[۲] - عنایت داشته باشید علمی مانند «فصوص‌الحکم» علمی نیست که به صرف مطالعه متون نوشتاری نزد مخاطب حاضر باشد، بلکه علمی است که باید سینه به سینه منتقل شود. به همین جهت بر شرح صوتی دویست و چهارگانه آن، که در خدمت عزیزان بودیم همراه با توجه به متن و شرح نوشتاری آن تأکید می‌شود.

[۳] - البته برای درک اصطلاحات جناب ابن عربی بهتر است رفقا قبل از ورود به «فصوص‌الحکم»، به جزوه «مبانی نظری عرفان در اسلام» که طی ۲۷ جلسه شرح داده شده، رجوع فرمایند. هرچند که در متن خود فصوص می‌توان متوجه معنای آن اصطلاحات شد.

[۴] - البته اگر بعد از نظر به کتاب «معاد، بازگشت به جدی‌ترین زندگی» همراه با شرح صوتی آن به متن کتاب «معرفتِ نفس و حشر» که ترجمه جلد ۸ و ۹ «اسفار» است، رجوع شود؛ برای تکمیل نگاهی که جناب صدرالمتألهین به امر انسان و امر «وجود» دارد، خوب است.

[۵] - نظر و توجه به آثار آقای دکتر رضا داوری در کتاب‌های مذکور در راستای هرچه نزدیک‌تر شدن به تفکر آقای مارتین های‌دگر می‌باشد در عین حضور در فرهنگِ خودی.